

Kannanotto psykiatrian erikoissairaanhoidon avohoidon lähetteettömästä toiminnasta

Nykytilanteesta:

- 1.1.2022 organisaatiomme muodostui Pohjanmaan hyvinvointialueeksi ja samalla mielenterveys- ja päihdehoito integroitui Psykososiaalisiin palveluihin. Psykososiaaliset palvelut tarjoavat siten sekä perustason, erikoissairaanhoidon että sosiaalihuollon palveluita.
- Uuden integraation myötä psykososiaalisissa palveluissa toimii jo nykyisellään lähetteetön, matalan kynnyksen palvelu, kaikissa peruspalveluissa sekä lisäksi pohjoisen että eteläisen alueemme erikoissairaanhoidon palveluissa osana potilaan/asiakkaan hoitoketjua.
- Keskisellä alueella Yhteispäivystyksessä toimii erikoissairaanhoidon psykiatrian päivystävät sairaanhoitajat, joka on matalan kynnyksen palvelua 24/7 päivystyksellisissä psykiatrian palvelun tarpeissa. Heidän toimestaan asiakkaat ja läheiset saavat apua ja palveluohjausta äkillisissä tarpeissaan.

Aikaisemmasta opittua:

- Psykiatrian erikoissairaanhoidossa oli vuosien 2018-2019 aikana käytössä toimintamalli, jossa hoitoon pääsy mahdollistettiin laajasti ja käytännössä kaikki saapuneet lähetteet hyväksyttiin. Lähetteitä ei skaalattu asiakkaan hoidon tarpeeseen perustuen oikealle hoitotasolle tai palautettu esim. konsultaatiovastauksen saattamana perustasolle. Tämä aiheutti merkittävää jonojen kasvua ja asiakkaille viivettä hoidossa. Suuri osa asiakkaista, joiden hoito olisi lievän tai keskivaikean oirekuvan vuoksi kuulunut kevyempiin, tarkoituksenmukaisiin palveluihin, jäivät erikoissairaanhoidon piiriin.
- Psykiatrian päivystyksen muuttaessa kokonaan Hietalahteen yhteispäivystyksen yhteyteen, tarvitaan toiminnalle nykyistä laajemmat tilat.

Edellytyksistä:

- Lähetteetön toiminta on kiistatta asiakaslähtöinen palvelumuoto. Keskisellä alueella, lähinnä Vaasassa, asiakasvirrat ovat suurimmat, mikä haastaa psykiatrian erikoissairaanhoidon nykyrakenteellaan ja resursseillaan, mikäli kyseistä toimintamallia sovellettaisiin tänä päivänä.
- Toiminnan muutos edellyttäisi esimerkiksi, että lähetteettömästi erikoissairaanhoidon palveluun saapuvat asiakkaat, voitaisiin tarvittaessa ohjata saumattomasti peruspalveluihin yhteiskäytöllisen ajanvarauksen avulla hoidon tarpeen arvioinnin jälkeen. Tämä luonnollisesti, että asiakkaan hoidon tarve ei edellyttäisi ns. vaativampia ja pidempiaikaisia palveluita.
- Toiminnan ollessa lähetteetöntä tarvitaan toimintaa johtamaan ja siitä vastaamaan virassa oleva avohoidon ylilääkäri sekä moniammatillinen sitoutunut työryhmä.

Jatkuvuus toiminnassa tulee voida turvata 100%:sti. Nykyisellään erikoislääkäripalvelut avohoidossa ovat konsulttipalveluiden turvin hoidettua.

- Rakennemuutoksessa tulisikin avohoidon painopiste olla peruspalveluiden vahvistamisessa ja siirtämisessä resurssia tähän tarkoitukseen. Tämä siis edellyttäisi ensin rakenteiden ja hoitomenetelmien kehittämistä; uudenlaista ajattelua ja suunnitelmaa.
- Ei ole tarkoituksenmukaista, että suuri osa asiakkaista ohjautuisi erikoissairaanhoidon kasvavan kysynnän myötä. Tarvitaan myös palvelumuotoilun kehittämistä ja digitaalisia palveluita.

Vaasassa 07.06.2022

Tanja Jaakola

Ylihoitaja

Psykososiaaliset palvelut

Mirja Remes

Psykiatrian johtava lääkäri

Psykososiaaliset palvelut

Pohjanmaan hyvinvointialueen aluevaltuustolle

Asia: Lausuntomme Vesa Vuorisen kansalaisaloitteista nrot 1 ja 2

Vaasan sairaanhoitopiirin johto, hallitus ja valtuusto olivat vuosina 2015-2017 tehneet päätökset, joiden mukaan psykiatrian yksikön toiminta siirrettäisiin Huutoniemeltä keskussairaalan yhteyteen rakennettavaan H-taloon. Suunnitelmat ja päätökset oli tehty varaamatta asiantuntijoille tilaisuutta lausua mielipiteensä asiassa.

Olemme kiitollisia siitä, että Pohjanmaan hyvinvointialueen psykiatrian toimialajohtaja Kosti Hyvärinen on nyt varannut tilaisuuden antaa lausunto Vesa Vuorisen tekemien aloitteiden johdosta.

Meille on kertynyt vuosien kokemus erilaisista mielenterveyden ongelmista kärsivien lähimmäisten vaikeuksista. On hyvin vaikea ymmärtää psykiatrian asiakkaiden pelkotiloja ja tarpeita, jos lähipiiristä ei ole sellaisia kokemuksia.

Pidämme aloitteita aiheellisina, koska psykiatrian asiakkaat eivät itse pysty vaikuttamaan heitä koskeviin asioihin ja koska toimintoja on viime vuosina voimakkaasti supistettu.

Aloite nro 1

Vuonna 2016 valmistuneen toimintaohjelman lähtökohdaksi on otettu asiakaslähtöisyys. Aloitteessa esitetty vertailu Huutoniemen ja keskussairaalan H-talon kesken on mielestämme tehty nimenomaan asiakkaiden kannalta katsottuna. Perusteluissa on otettu huomioon myös STM:n ja THL:n nykyiset suositukset, joissa korostetaan sairaalapaikkojen tuntuvaa lisätarvetta ja sitä, että tilojen suunnittelussa ja sijoittelussa tulee huomioida asiakkaiden turvallisuuden tunne odottaessa.

Huutoniemen rakennukset tarjoavat erinomaiset mahdollisuudet vastata vuodepaikkojen lisätarpeeseen, mutta keskussairaalassa mahdollisuudet ovat hyvin rajatut. Vaasan sairaanhoitopiirin suunnitelmassa on lähdetty siitä, että mielen sairaudet olisivat rinnastettavissa kehon sairauksiin, mikä on ollut selvä virhe. Turvallisuuden tunne ei pääsisi toteutumaan suurpoliklinikalla.

Aloite nro 2

Aloitteessa kerrotaan Länsi-Pohjan sairaanhoitopiirissä jo 1980-luvulla aloitetusta niin sanotusta Keroputaan hoitomallista, jolla on saavutettu erinomaisia tuloksia. Hoitomalli perustuu mahdollisimman vähäiseen mielialalääkkeiden käyttämiseen. Sen edellytyksenä on psykoterapian ja liikunnan käyttäminen ensisijaisina hoitomuotoina.

Keroputaan hoitomallin pääperiaatteiden hyväksyminen palvelisi hyvin Pohjanmaan hyvinvointialueelle vuonna 2016 asetettua tavoitetta, että asiakas kokisi saavansa parasta hoitoa Suomessa. Se koituisi asiakkaiden parhaaksi. Aloitteessa korostetaan sitä, että pääperiaatteiden hyväksymisestä huolimatta lääkäreiden tehtävänä olisi kuitenkin kunkin asiakkaan kohdalla valita paras mahdollinen hoitotapa.

Avohoidon tehostamisen osalta aloitteessa on esitetty hyvä suunnitelma asiakaskohtaisine tukihenkilöineen. Toivottavasti hyvinvointialueen edustajat tekisivät tutustumamatkan Jorvin sairaalaan, koska siellä avohoito on ilmeisesti järjestetty erityisen asiakaslähtöisesti.

Perheenjäsenen sairastuminen psyykkisesti on aina suuri järkytys omaisille. Ongelmana on nykyisin se, ettei lähiomaisille saa antaa täysi-ikäisen asiakkaan sairauteen liittyviä tietoja, jos asiakas ei ole antanut siihen suostumusta. Tämän vuoksi olisi tärkeää heti hoitosuhteen alkaessa hankkia kirjallinen suostumus, että vuorovaikutus omaisten ja hoitohenkilökunnan kesken voisi toimia asiakkaiden parhaaksi.

Pohjanmaan hyvinvointialueen tulisi aloitteen mukaisesti huolehtia myös siitä, että ikääntyneiden ja mielenterveysomaisten mielenterveysasiat tulisivat hyvinvointialueen toimintaohjelmaan. Se olisi tärkeää ennalta ehkäisevää toimintaa.

Hyvinvointialueen kannattaisi kaikessa suunnittelussa ja toiminnan järjestämisessä hyödyntää myös koulutettujen kokemusasiantuntijoiden tietämystä. He voisivat myös monin tavoin opastaa ja auttaa asiakkaita heidän vaikeuksissaan, koska kokemusasiantuntijat ovat aikaisemmin olleet samassa elämäntilanteessa.

Mielestämme psykiatrian yksikön tulisi pysyä 1.1.2023 jälkeenkin Huutoniemellä, koska siellä on mahdollista antaa asiakkaille monipuolisinta hoitoa. Huutoniemi tarjoaisi myös parhaat mahdollisuudet toteuttaa Keroputaan mallin mukaista hoitoa. Silloin Pohjanmaan hyvinvointialueen psykiatrian asiakkaat voisivat kokea saavansa parasta hoitoa Suomessa. Yksikön siirtäminen keskussairaalaan merkitsisi huomattavaa asiakaslähtöisyydestä tinkimistä ja vuosikautia jatkunut asiakkaiden kannalta kestämaton tilanne näyttäisi menevän kokonaisuutta ajatellen vain pahempaan suuntaan.

Lopuksi esitämme vetoamuksen, että meidät pidettäisiin vastaisuudessa ajan tasalla kaikessa psykiatriseen hoitoon liittyvissä suunnitelmissa. Hyvä hallintotapa edellyttää aina asiantuntijoiden kuulemista, jolloin välttytään huomattavilta virhearvioinneilta.

Toivomme, että aluehallitus ja aluevaltuusto kutsuisivat allekirjoittaneen kokemusasiantuntijan kokouksiin kuultavaksi. Kertoisin kokemusteni perusteella, mitä asiakkaiden näkökulmasta tulisi ottaa huomioon ja vastaisin mielelläni kysymyksiin.

Tämä lausunto korvaa aikaisemman lyhyellä antoajalla toimitetun lausunnon.

Vaasa 15.9.2022

Vaasan Mielenterveystoiminnan Tuki ry

Elisabeth Piri
Varapuheenjohtaja

Isa-Maria Söderudd
Kokemusasiantuntija
Puh. 050 300 5324

Kultanummen asukkaiden mielipiteitä psykiatrisen hoidon siirtymisestä Vaasan Keskussairaalan Hietalahteen:

Kultanummessa asuu tällä hetkellä 23 mielenterveyskuntoutujaa. Kaikki eivät halunneet ottaa kantaa psykiatrisen hoidon siirtymisestä Hietalahden tiloihin tai heille oli väliä, että mistä hoitoa saa. Seitsemän asukasta oli sitä mieltä, että olisi parempi, jos psykiatrinen hoito säilyisi Huutoniemellä. Perusteluina heillä oli, että Huutoniemen sairaalan koko alue on turvallisempi ja erittäin hieno. Sairaala ja henkilökunta koettiin tutuksi ja turvalliseksi. Ryhmämuotoinen toiminta koettiin myös hyväksi. Hietalahden tiloissa arveltiin parkkitilojen olevan huonot. Ihmisten paljous ja pidempi odotusaika myös huolestuttivat.

Kolme asukasta oli sitä mieltä, että muutos Hietalahteen on hyvä. Alueen koettiin olevan keskeisellä paikalla. Myös kaikkien sairauksien hoito samassa paikassa tuntui hyvältä.

Eeva Hocksell, vastaava hoitaja

Kiitämme että huomioidaan myös omaisten toiveita. Pyysitte yhdistykseltämme kannanottoa liittyen Vesa Vuorisen tekemään kansalaisaloitteeseen, koskien Vaasan keskussairaalan psykiatrian yksikön toiminnan siirtymistä Huutoniemeltä Hietalahteen. Kyseinen aloite on yhdistyksen jäsenemme yksityishenkilönä tekemä aloite, eikä siis millään muotoa yhdistyksemme yhteinen kannanotto asiaan. Mainittakoon että osa kansalaisaloitteessa esitetyistä asioista on sellaisia, joista ainakin osa yhdistyksemme jäsenistä on samaa mieltä ja osa taas ei.

Aloitteessa on toki omaisyhdistyksessäkin usein esiin nousevia asioita ja koska pyysitte myös ajatuksiamme toimintanne turvallisesta siirtymisestä asiakkaan näkökulmasta, kirjassimme tähän muutamia omaisten näkökulmasta tärkeitä seikkoja.

- Rauhallinen ja turvallinen (saattaen) siirtyminen ja niin että hoitohenkilökunta auttaa ja tukee yksilöllisen tarpeen mukaan (myös ihan konkreettisesti).
- Selkeä suunnitelma (ja tieto tästä myös omaisille mahdollisuuksien mukaan) siitä miten hoito/palvelu muuttuvat ja siirtyvät (yhteystiedot, toimintatavat jne.). Tieto myös omaisille kehen ottaa yhteyttä epäselvissä tilanteissa ja kysyä lisätietoa.
- Omaiset ja asiakkaat/potilaat, palveluiden käyttäjät olisi hyvä olla elävästi ja aidosti mukana tällaisten muutosten suunnittelussa (kokemusasiantuntijat, asiakasraadit, ”pilotointi” hoitopoluissa jne.) ja kehittämisessä, sekä arvioinnissa-jatkuvasti.
- Omaistenkin kannalta on tärkeää voida luottaa siihen, että kukaan ei ”putoa väliin” tällaisessa siirtymävaiheessa ja jos joku jää/jättäytyy pois hoidosta, otettaisiin häneen ja omaisiin aktiivisesti yhteyttä. Riittävät resurssit siirtymävaiheeseen.
- Osastohoitoon tulisi päästä tarpeen vaatiessa sujuvasti ja nopeasti. Omaisten näkökulmasta ”intervalli”- ja muu oikeinajoitettu osastohoito (myös muu kuin akuuttihoito) olisi äärimmäisen tärkeää. Monimuotoisia kuntouttavia toimia toivoisimme myös enemmän (päivätoiminta, sosiaalityön osuus, kuntouttavat hoitokäsitteet, kuntouttavat asumispalvelut jne.)
- Mielenterveysomaiset toivovat kokonaisvaltaista apua, hoitoa ja tukea läheiselleen, palveluiden vaikea saatavuus ja pirstoutuminen usein ongelmallista. (sosiaalipalvelut, terveyspalvelut ja esim. opiskelu- tai työelämään liittyvät palvelut).
- Aktiivinen yhteistyö omaistenkin kanssa sekä avo- että osastohoidon ajan.
- Avohoidon laatu, monimuotoisuus, yksilöllisyys, joustavuus sekä saatavuus.

2.6.2022

Anita Ruutiainen puheenjohtaja, FinFami Pohjanmaa ry